

Berenschot

university of
 groningen

campus fryslân

Onderzoek Bestuurlijk Regionale Ecosystemen

Kick-off | ALV Vereniging Friese Gemeenten | 12 april 2021

Wie zijn wij?

Prof. dr. Caspar van den Berg

*Hoogleraar Global and Local
Governance*

- Campus Fryslân/Rijksuniversiteit Groningen
- Raad voor het Openbaar Bestuur

c.f.van.den.berg@rug.nl

Twitter: @casparvdberg

Sofie Dreef LL.M. MSc.

*Adviseur Openbaar Bestuur &
promovenda*

- Campus Fryslân/Rijksuniversiteit Groningen
- Berenschot

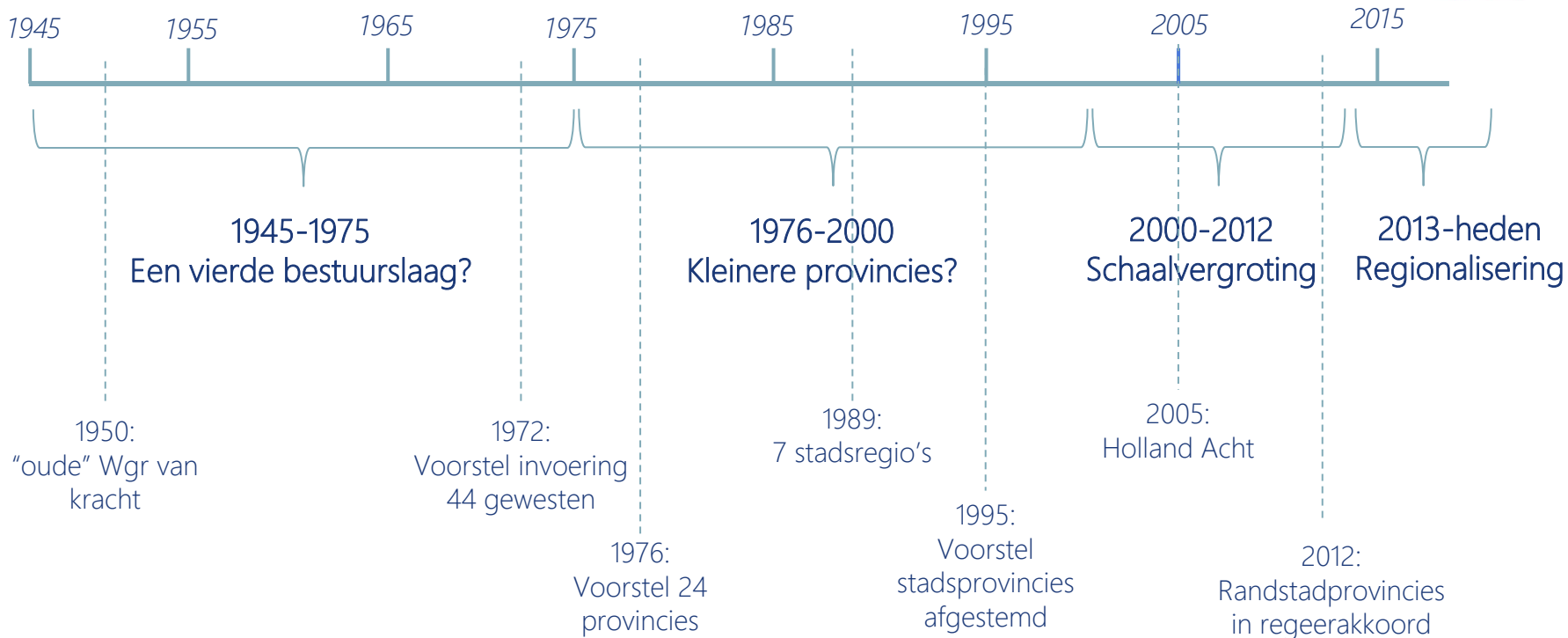
s.dreef@rug.nl /

s.dreef@berenschot.nl

Programma

- 1 Regionalisering in NL: een moeizaam debat sinds 1945
- 2 Actuele ontwikkelingen: NOVI; Cie Terhaar; binnenkort te verschijnen ROB advies
- 3 Gespiegelde maatschappelijke opgaven
- 4 Inzicht in de regio: het perspectief van Bestuurlijk Regionale Ecosystemen
- 5 BRE onderzoek in Fryslân
 - Wat levert het op?
 - Wat brengen we in beeld?
 - Wat is de planning?
 - Wat vragen we van u?

Regionalisering in Nederland: een moeizaam debat sinds 1945

Ondertussen wachtten de opgaven niet op Haagse besluitvorming:
Vorming van 32 functionele regio-indelingen

Actuele ontwikkelingen

NOVI (sept 2020)

Redeneert vanuit woekeren met ruimte

- NL staat voor enorme ruimtelijke keuzes om het land landschappelijk, economisch, ecologisch en sociaal vooruit te brengen
- Op die keuzes is regie en integraliteit in de afwegingen vanuit het rijk nodig;
- Maar het gaat alléén met een actief maatwerk en draagvlak vanuit de regio

Studiegroep IFV (sept 2020)

Redeneert vanuit slagkracht & uitvoeringskracht

- Wildgroei aan regionale structuren: terug van 32 naar max. 4 indelingen;
- Het rijk moet regie voeren, op basis van "gelijkwaardig partnerschap" met medeoverheden.

Beiden:

- Opgavegericht werken (maar óók gebiedsgericht)
- Werken als één overheid
- Multi level governance
- Meervoudig bestuur (i.p.v. "je gaat erover of niet")

Binnenkort te verschijnen:

- Mei 2021: Raad voor het Openbaar Bestuur:
 - *Rol nemen, ruimte geven: Advies over de rol van het Rijk bij interbestuurlijke samenwerking*
 - "Op welke manier kan het Rijk een goede en effectieve partner zijn voor de medeoverheden zodat er gezamenlijk tot de gewenste resultaten en meer impact kan worden gekomen voor maatschappelijke opgaven, en wat is er voor nodig om een dergelijke partner te worden."
 - MIRT, Regio Deals, RES-sen // Fryslân, Noord-Holland, Noord-Brabant
 - "Gelijkwaardig partnerschap" tussen Rijk en decentrale overheden
- Juni 2021: Raad voor het Openbaar Bestuur:
 - *Advies over het organiseren van regionale opgaven*
 - "Hoe kan de aanpak van het geheel aan regionale opgaven effectief en democratisch gelegitimeerd worden georganiseerd binnen ons bestuurlijk bestel?"

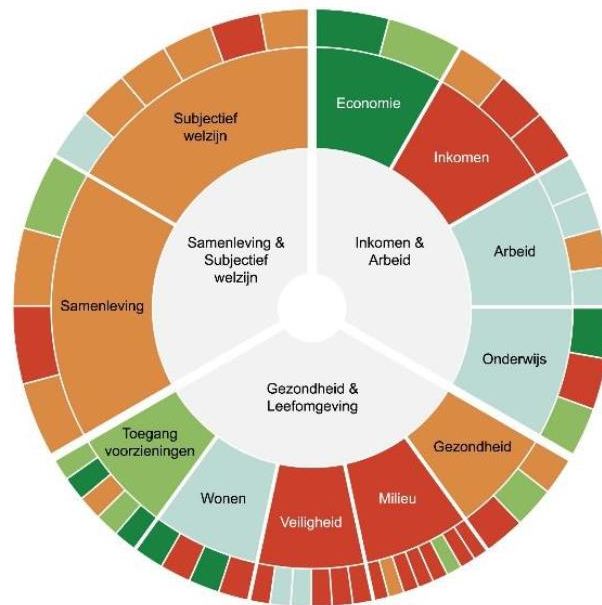
Gespiegelde maatschappelijke opgaven

- Overheden streven naar *zoveel mogelijk brede welvaart* voor hun inwoners en gebied;
- Hieruit komen verschillende opgaven voort:

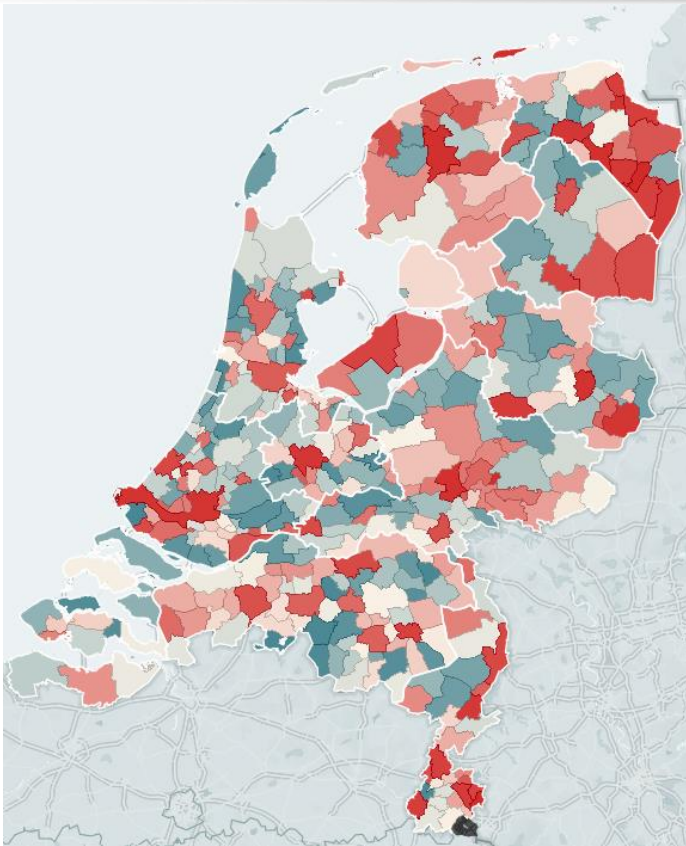
Provincie Fryslân in vergelijking met Nederland

Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland in vergelijking met Nederland

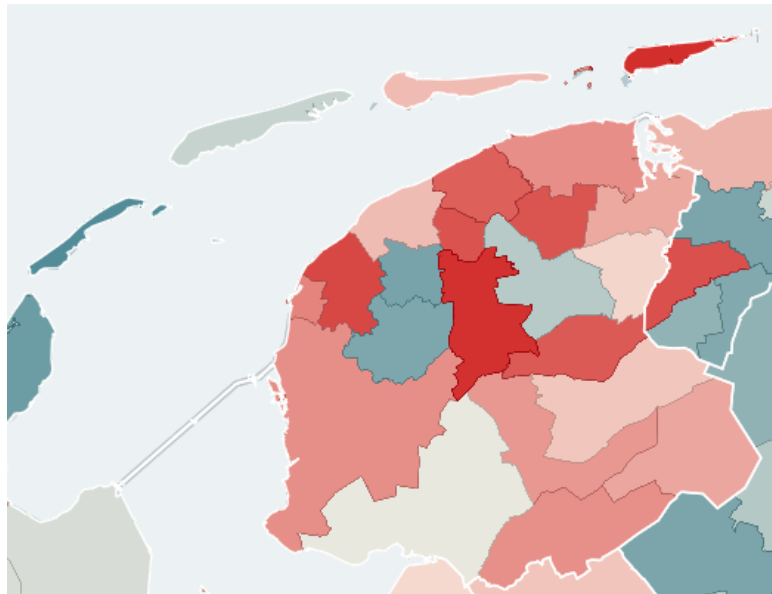

Kansen(on)gelijkheid arbeidsparticipatie

Berenschot

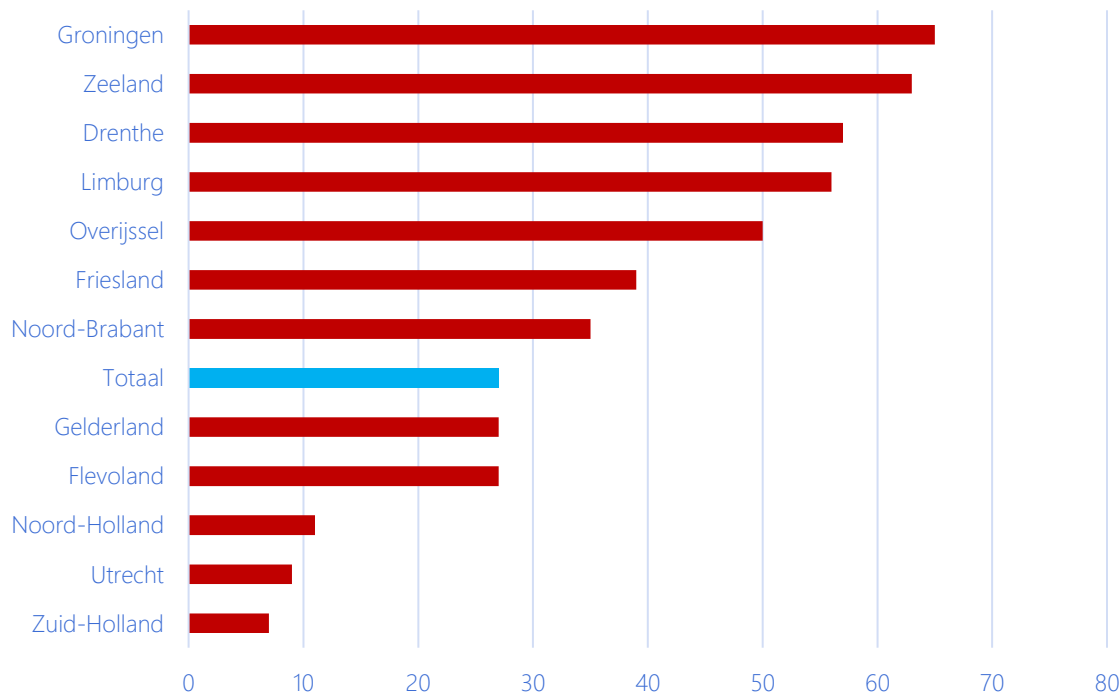
“De mate waarin de kans op werk op 28-jarige leeftijd afhangt van het inkomen van de ouders”

Hoe roder de gemeente, hoe groter de kansenongelijkheid. Bron: Kansenaslas (SEO)

Regionale verschillen: alle zorgen op het netvlies?

“Onze provincie krijgt onvoldoende aandacht van de nationale politiek”

Bron: I&O Research
i.o.v. NOS, januari 2019

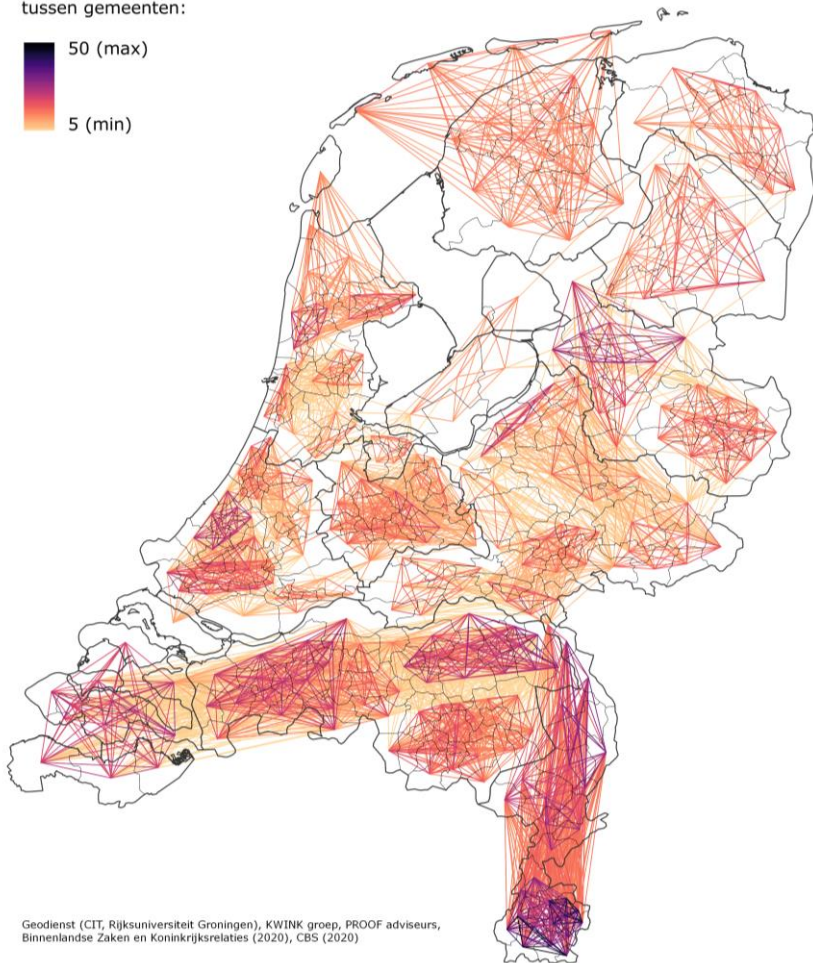
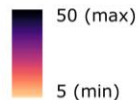
Noodzaak: Redeneren vanuit het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem

- Gespiegelde opgaven vragen om een aanpak die past bij het gebied (structuur en cultuur);
- Dit gebeurt op het niveau van “de regio”, in een veelvoud van samenwerkingsverbanden;
- Tussen overheden, en tussen overheden + maatschappelijke partners en bedrijfsleven
- Maar wat bedoelen we met “de regio”? En wat heeft “de regio” nodig om te komen tot publieke waardecreatie?

Tijd voor onderzoek!

Aantal samenwerkingsverbanden
tussen gemeenten:

Geodienst (CIT, Rijksuniversiteit Groningen), KWINK groep, PROOF adviseurs,
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2020), CBS (2020)

Wat levert het op?

Het BRE-onderzoek geeft inzicht in hoe Nederlandse regio's werken aan publieke waarde en welke factoren het succes van regionale samenwerking bepalen. Zo kunnen regio's hun samenwerking versterken.

Vergelijkend onderzoek

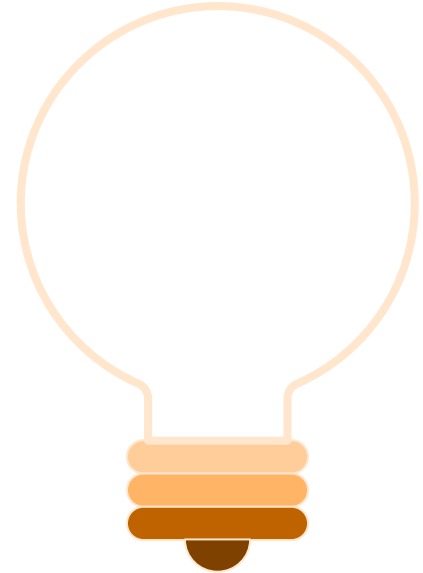
- Vergelijkend onderzoek: in totaal 10 regio's
- Er lopen nu 4 casusonderzoeken:
 - **Fryslân**, Groningen, Noordoost Brabant, Noord-Holland Noord
- **Overkoepelende onderzoeksvraag**: Welke factoren maken dat het in ene Bestuurlijk Regionale Ecosysteem beter lukt om publieke waarde te realiseren dan in het andere?
- **Totale looptijd**: 2,5 jaar. Begin 2023 presenteren we de eindresultaten
- Inhoudelijk en financieel commitment van ministerie van BZK

Casusonderzoeken:
zelf leren en gezamenlijk leren

Deelnemende regio's ontvangen een *maatwerkrapportage* en worden uitgenodigd voor *gezamenlijke leerbijeenkomsten*. De eerste staat gepland voor najaar 2021.

Centrale onderzoeksvraag

Hoe succesvol is het BRE in Fryslân in het realiseren van publieke waarde, welke factoren spelen hierin een rol en hoe kan de samenwerking worden verbeterd?

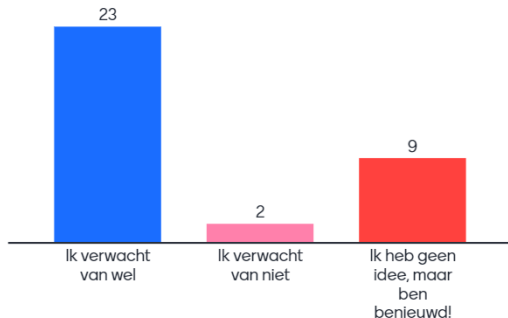
Welke factoren zijn van invloed op de samenwerking in Fryslân?

2 werkhypotheses

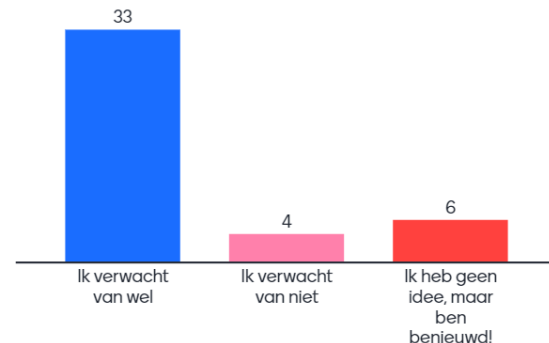
Hypothese 1:

De congruentie van het Friese BRE draagt sterk bij aan het succes van de samenwerking

Hypothese 2:

De sterke Friese regionale identiteit draagt sterk bij aan het succes van de samenwerking

Wat levert het onderzoek regio Fryslân op?

Maatwerkrapportage die inzicht geeft in:

- Hoe de regio in elkaar zit: het bestuurlijke, economische en maatschappelijke ecosysteem en de verbindingen daartussen;
- De resultaten die de regio boekt;
- De mechanismen die de regionale samenwerking versnellen of remmen.

Op basis van deze inzichten doen wij *aanbevelingen* voor verbetering van de bestuurlijke samenwerking (en de verbinding met het economische / maatschappelijke ecosysteem) op regionale opgaven

Scope van het onderzoek

Vertrekpunt = BRE: geheel van bestuurlijke samenwerkingen in de regio

- Focus op samenwerkingsverbanden die direct werken aan inhoudelijke opgaven van de regio
- Focus op het Friese BRE, waar relevant ook aandacht voor het Friese BRE in relatie tot ecosystemen op andere schaalniveaus, bijv.: subregio's, N-NL.

Aanpak - analyse 1: Hoe ziet Fryslân eruit?

Geo-analyse

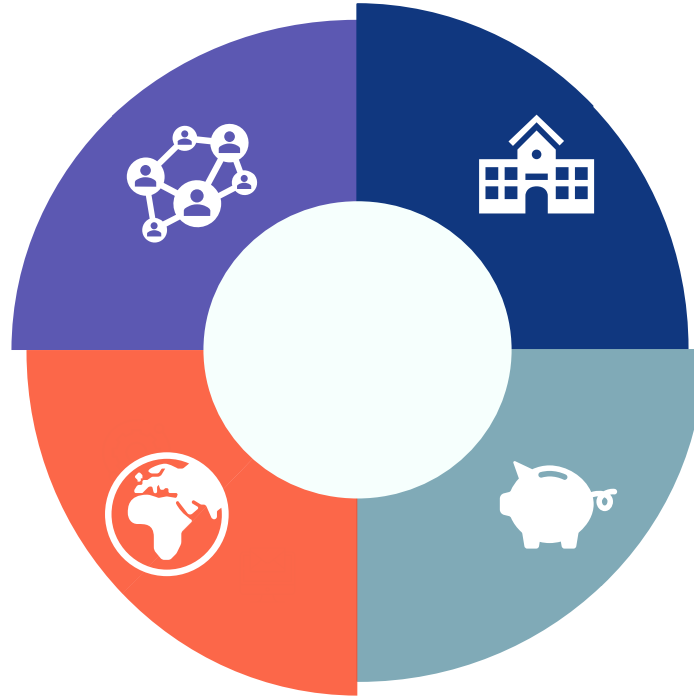
Bestuurlijk regionaal ecosysteem

Inzicht in het BRE: hoeveel en welke partijen, hoe congruent, wel of geen sub-regio's, etc.

Analyse open data

Gebiedskenmerken

Inzicht in de kenmerken van de regio, zoals regionale identiteit en geografische, demografische en economische structuurkenmerken (analyse open data)

Maatschappelijk ecosysteem

Inzicht in hoe inwoners zich bewegen en wie de maatschappelijke *change makers* zijn binnen de regio

DUS en online
netwerk analyse

Economisch ecosysteem

Inzicht in wie de *economische changemakers* zijn binnen de regio

Online netwerk en
open data analyse

Wat zijn de kenmerken van de Friese identiteit?

En wat zijn daarvan de kenmerken?

"Er is altijd een [bestuurs]cultuur"

"We zetten het allemaal niet zo op scherp"

"Oog voor elkanders belangen"

"Oog voor elkanders situatie"

"Collectief, elkaar iets gunnen"

"Praktisch, aanpakken"

"Respectvol en gelijkwaardig"

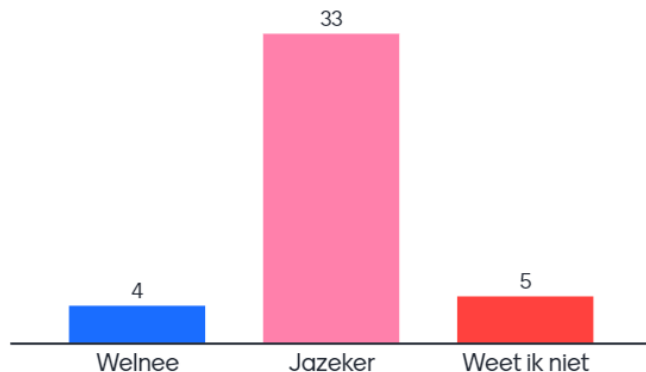
"Vaak houden wat je hebt/eigen verantwoordelijkheid/eigengereid"

"We kennen elkaar, gunnen elkaar het nodige en weten ook dat we met elkaar verder moeten"

"en ús eigen taal makket it grif ek noflikker. Ook de "buitenwereld"(bedrijven, scholen, verenigingen etc) zijn eigenlijk allemaal wel overzichtelijk en bekend. Fryslân is soms een overzichtelijke vijver."

"De (sterke) gedeelde sociale cultuur is de basis voor gedeelde bestuurscultuur"

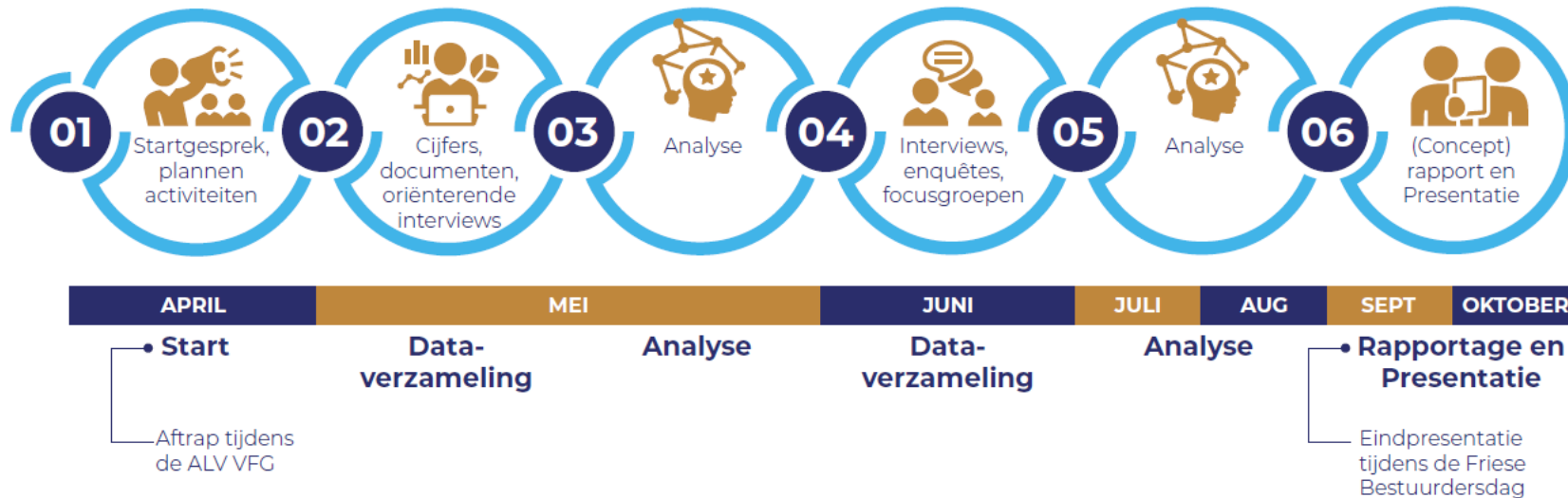
Bestaat er zoiets als een Friese bestuurlijke cultuur?

Aanpak - analyse 2: Hoe succesvol werkt Fryslân aan publieke waarde?

Planning

Wat vragen we van u?

Begeleiding door:

- Bestuurlijke stuurgroep
- Ambtelijke begeleidingsgroep

De gemeenten, het wetterskip en de provincie worden op meerdere momenten betrokken!

- Kick-off: vandaag!
- Aanleveren documenten/data
- Deelname aan interviews/focusgroepen
- Deelname aan enquête
- Presentatie eindrapportage op Friese Bestuurdersdag (oktober 2021)

Zaken die u ons heeft meegegeven voor het onderzoek:

Samenwerking binnen onderwijs

Betrek alle bestuurlijke partners in het onderzoek

Logische verbanden over de grens

Graach ek omtinken foar
riedsleden/ableden/leden PS

Wat meer buiten de gebaande paden

Aandacht voor het onderzoek warm houden

Onderwijs-ondernemers-overheid koppeling

regionale economische agenda irt bestuurlijke
slagkracht

Letten op interbestuurlijke samenwerking. Ook bijv.
IPF.

Opbrengst waar we verder aan kunnen werken

Samenwerking stad en platteland.

Maak het onderscheid in het onderzoek tussen
kleine en grote gemeenten

Hoe wordt de inbreng van de state- en raadsleden
geborgd. Dit nav de kritiek van veel raadsleden op
gemeenschappelijke. Regelingen.

Kijk ook binnen Fryslân naar mogelijke
lokale/regionale verschillen

Meer effectiviteit van samenwerking

Maak van Fryslân geen reservaat, oogmerk is
meedoen in Nederland

Kijken naar samenwerking buiten de provincie,
richting Den Haag en Europa

De sub samenwerkingsverbanden

De informele verbanden

In relatie tot Europa zijn regio's vaak groter en
provincie- en landsgrens overs rijdend.

Betrek ook bij online de LinkedIn contacten